pzazz

Faggots

TIBAU BEIRNAERT /
LAURENS ANECA

Grenzen van de omerta

Pieter T'Jonck
Gezien op 04 augustus 2023

Maritiem Instituut, Oostende, in het kader van TAZ 2023

Larry Mitchell publiceerde zijn novelle ‘The Faggots and Their Friends Between Revolutions’ in 1977 in eigen beheer, naar verluidt om het gebrek aan gay literature tegen te gaan. Het boek leidde lange tijd een ondergronds bestaan. Pas in deze eeuw volgde een nieuwe druk en kreeg het een cultstatus. Ik kan me best voorstellen dat deze mengvorm van fantasy en gay manifesto vreemd overkwam toen het verscheen. Het heeft echter weinig van zijn relevantie verloren, als je afgaat op ‘Faggots’, de theaterbewerking van het boek door Tibau Beirnaert en Laurens Aneca.

05 AUGUSTUS 2023

‘Faggots’ opent sterk. Beirnaert, naakt op een slip en een warrige pruik die hun gelaat verbergt na, trippelt onzeker op de toppen van hun tenen rond tussen de toeschouwers die in een kring om het speelveld zitten. Théâtre en rond: altijd riskant, want de speler heeft geen controle over wat mensen zien. Over controle op wie wat hoe en wanneer ziet en ervaart zal het hier gaan.

Dat gekwelde lijf belandt in een lichtcirkel. Daar brengt die in heftige, krampachtige gebaren een akelig verhaal dat we via voice-over tegelijk horen. Een bekend verhaal helaas: hoe vier ‘stoere’ jongens’ die op school jarenlang treiterden omdat die een ‘sissy’, ‘effeminate’ en een ‘faggot’ was. Tot die één van hun kwelduivels tot moes slaat. Pas dan beseft die hoeveel agressie zich in hun lijf al die jaren opstapelde.

Er volgt een tegenbeweging. Beirnaert verdwijnt en keert terug als een figuur uit de film ‘Avatar’: met een groene pruik, gekleurde lenzen die hun pupillen onnatuurlijk groot maken en fantasierijke borduursels om hun armen. Tussendoor stelde die een paaldansplateau op. Met veel zin voor glamour laat die hun lijf eromheen draaien. Je zou dan haast zweren dat je een vrouw zag, geen travestie.

Ondertussen vertelt die, nog steeds in voice-over, een verhaal over de planeet Ramrod waar mensen heen vluchtten toen de aarde onbewoonbaar werd. Ook op Ramrod hadden ‘de man-mannen’ het aanvankelijk voor het zeggen, ten koste van de ‘faggots’. Je kon er echter maar overleven als je over genoeg fantasie beschikte om de voortdurende seizoenwisselingen het hoofd te bieden. Dat betekende het einde van de man-mannen. De ‘faggots’ kregen het voor het zeggen. Ze leefden lang en gelukkig in een eeuwig orgasme. Tot ook daar iets fout liep, maar wat dat was begreep ik niet. Hoe dan ook: het verhaal, ontleend aan Mitchell, stopt daar abrupt.

Beirnaert lokt tastbaar ongemak uit bij de kijkers.

In de laatste twee bewegingen verandert de teneur van ‘Faggots’ dan. Beirnaert verschijnt nu terug bijna naakt op hun slip, een kaalkapje en hun gekleurde lenzen na. En niet te vergeten: laarzen met hakken die je hoogtevrees bezorgen

alleen al door ernaar te kijken. In die gedaante maakt die een spektakel van zichzelf als die beurtelings avances maakt bij een of andere kijker en dan weer met een gilletje teleurgesteld wegloopt. De grens tussen het personage – een bijna karikaturaal beeld van een "faggot' – en de speler zelf wordt daar erg dun. Het werkt verwarring bij het publiek in de hand.

Beirnaert maakt daar slim gebruik van. Die zet de macht die een speler sowieso uitoefent over hun publiek in om passief-agressief erkenning te vragen voor wie die is. Als kijker, en zeker als 'uitverkorene' ben je daar niet op voorbereid. Beirnaert lokt zo tastbaar ongemak uit bij kijkers. Dat ontlaadt zich geregeld in gelach, maar ondertussen dwingt de speler je toch maar om na te denken waaruit dat ongemak ontstaat. Zou het anders zijn als hier geen "faggot' stond, maar een vrouw?

Net als dat spelletje gaat vervelen, zelfs op de zenuwen werkt, draagt Beirnaert ons op om de ogen te sluiten. Ook dat is niet onschuldig: wie weet wat die gaat doen? Alweer dient die black-out echter voor een volgende kostuumwissel. Beirnaert verschijnt nu in een mouwloos oranje hesje dat vooraan met rijgdraad om hun borst gesnoerd is. Op hun hoofd draagt die een wat potsierlijk hoofddeksel dat een weelderige bloem moet voorstellen. Nichteriger dan dat kan het niet worden.

In die gedaante kiest die een nieuw 'slachtoffer': 'Can I sit on your lap?' vraagt die een man. Voor diens verbaasde ogen laat die hun tong uit hun mond hangen, als om te hengelen naar een intieme zoen. Die er uiteraard niet komt (al zou het wel interessant zijn om te zien wat er gebeurt als iemand wél op die avances zou ingaan, maar Beirnaert kiest hun slachtoffer zo dat die kans miniem is).

Het is een strategisch sterke zet: de speler manoeuvreert zichzelf door hun gedrag en kostuum in een kwetsbare positie door op een naar gangbare normen obscene manier een inkijk te geven in hun 'afwijkend' zelfbeeld. Die balanceert daarmee net op de rand van de transgressie: hun gedrag wordt nooit echt grensoverschrijdend, maar die misbruikt wel alweer hun macht over het publiek. Die dringt zich op: 'Jullie zullen kijken, jullie zullen mij zien!'.

Dat is een perverse strategie omdat die zo de grens tussen kijker en speler negeert. Je zou die als toeschouwer meteen kunnen ontzenuwen door die erop te wijzen dat je die liever niet in je persoonlijke bubbel toelaat. Maar dat gebeurt niet. Het is opmerkelijk verschil met de manier waarop Salomé Mooij in 'Proxemics', ook te zien op TAZ 2023, die grens opzoekt als ze intiem contact zoekt met bezoekers. Zij vermijdt het punt waar onwennigheid ronduit ongemak wordt. Beirnaert zoekt dat punt op.

Beirnaerts handelwijze is zo meer verwant met de manier waarop een artiest als Ivo Dimchev zijn kijkers uitlokt en soms in het nauw drijft. Door zichzelf te kijk te stellen, door open en bloot te tonen hoe die wil zijn en verschijnen, maakt die het ongemak van de kijkers zichtbaar. Dat ongemak stoelt op de omerta waar we als maatschappij blijkbaar toe besloten hebben: openlijk tonen van lichamelijke, erotische fantasmas die biologische grenzen negeren kan niet. We doen normaal. Al is dat zelden normaal, maar een rol die weinigen werkelijk op het lijf geschreven is, op de man-mannen na dan.

Straffe kost, om zoiets op een uurtje helemaal duidelijk te maken. Vraag wel: hoe zou dit werken in een andere context, met een publiek dat niet opkijkt van Beirnaerts verschijning? Dat lak heeft aan de *omerta* over het lichaam?